

ADIMEN ARTIFIZIALAREN ESKU UTZI DU PALESTINARREN HILKETA ISRAELEK

Titularra irakurri eta baten batek pentsatuko du esajerazio bat dela, neurritz kanpoko orokortze bat egin duela kazetariak. Israelgo informazio zerbitzuetako sei langile ohien lekukotasunetan oinarrituriko *'Lavender': The AI machine directing Israel's bombing spree in Gaza* ('Izpilikua': Israelek Gazan bonbardatzeko kanpaina zuzentzen duen adimen artifizialeko makina) erreportajea irakurri dezala hori pentsatu duenak. Seiak dira iazko urriaren 7az geroztik Gazan egondakoak, adimen artifizialari segi, makinak finkaturiko puntua bonbardatzen aritutakoak. Zinezko ankerkeria; ankerkeria distopikoa. Erreportaje horren laburpena duzue hau.

JENOFA BERHOKOIRIGOIN

Markaturiko etxe guztiak bonbardatzera zetorren goizeko bostetan aireko armada. (...) Milaka pertsona eliminatu ditugu horrela. Ez ditugu banan-banan begiratu, modu automatikoan jarri dugu guztia; [markaturiko pertsona] etxeratu bezain laster helmuga bihurtzen zen: bonbardatzen genuen, bera eta bere etxea". Horrela dabiltsa Tsahal Israelgo armadakoak Gazako palestinarren desagerrarazten. Jomugan daukatenaren segipen hurbilik gabe, inguruko zibilak babesteko intentziorik gabe eta orotan larriena, makina baten manuak begiak hetsirik jarraikiz. Begiak itxita, baina begiak hesteko manuari segika: "Betebeharraren handitasuna ikusirik, protokoloak dio: makinak ongi funtzionatzen duenaren segurtamena ez baldin baduzu, badakizu estatistikoki dena ongi doala. Beraz, jo aurrera, ekin".

Adierazpen hori soldadu israeldar batena da. Testigantza horri esker eta horien plazaratzeko ardura hartu du-

ten +972 eta *Local Call* komunikabide independenteen ikerketari esker jakin dugu Gazako bonbardaketen lekuaren eta unearren finkatzeko ardura adimen artifizialaren esku utzi duela Israelek. *'Lavender': The AI machine directing Israel's bombing spree in Gaza* ('Izpilikua': Israelek Gazan bonbardatzeko kanpaina zuzentzen duen adimen artifizialeko makina) titularra dakar erreportajeak. *Lavender* izendatu dute sistema teknologiko hori, paisaia botanikoko more usaidun ederrari izena lapurtu eta gerrarako hilketara masiborako tresnari jarrita.

Tsahalek agiri bidez gezurtatu du ikerketak dakarrena, argi utzi nahi izan du *Lavender* erabiltzen dutela bakarrik arerioen jarraipenerako eta gaineratu du beti badagoela datuen azterketa xehean dabilen soldadu bat. Baina, agiriak pisu guti du kontrako adierazpenak dakartzaten sei lekukotasunen parean. Seiak dira Israelen informazio zerbitzuko langile ohiak eta urriaren 7az geroz-

tik Gazaren suntsiketan parte harturikoak. "Behin baino gehiagotan gertatu izan zait etxe bat erasotzea, [jomugan genuen] pertsona bertan ez izan arren. Emaizta? Familia oso bat hil duzu, arrazoirik gabe". Besteak beste, *Lavender*-ek informazioa eman eta bertaratu artean, pertsona etxetik atera zitzaielako. Gisa horretako adibideak ez dira bakanak erreportajearen.

Pertsonen bizien kentzeko erabakia algoritmoen esku uzteko ankerkeria distopiko horretan sarturik garelako egiazaturik, goazen hurbilagotik begiratzera *Lavender*-en funtzionamenduari:

PUNTUAZIOAREN ARABERA, HILTZEKOETAN EDO EZ

Gazako herritarren fitxatze masiboan oinarriturik, kriterio batzuen arabera 0 eta 100 arteko puntuazio sistema osatu du Israelek eta horrela joan dira Gazako palestinarrak sailkatzen. Bi milioi biztanlez gorako populazioaren

FNSEA

JOMUGAN DUTENA ETA BERE FAMILIA OSOA... Milaka palestinarren segipena egiten dabil *Lavender* sistema. Jomugan daukana bere etxean dagoenean eman ohi du bonbardatzeko manua. Horrek dakar pertsona horrez gain, bere familia osoa hil ohi dutela israeldarrek. Baimenduriko bidea da, albo-kalte edo hildako zibil kopuru altua onartua zaielako.

puntuaketatik atera dituzte 37.000 palestinar, dohakabeak, adimen artifizialak 100etik hurbil kokaturik eta beraz Hamas eta Jihad Islamikoa erakundee-tako kide gisa sailkaturikoak. 37.000 horien datuak *Lavender* sisteman sartu eta adimen artifizialaren esku utzi dute segipena. Lekukoek aitortzen dute "giza erabakiak balira bezala" segitu dituztela bonbardatzeko jarraibideak.

Urriaren 7az geroztik Tsahalen iriz-pideak aldatu direla diote. Hain zuzen, ordura arte Hamas edota Jihad Islamikoa taldeetako goi-kargudunak zituzten jomugan, baina *Iron Swords* [Burdinezko Ezpata] operazioa abiatzearekin batera erakunde horietako aktibista oro bihurtu zuten eliminatu beharreko arerio. Horrek bigarren aldaketa bat zekarren: "Dozenaka agente zirela jomugan, informaziorako langileek egin zezaketen jarraipena, banan-banan bakoitza zigortzeko eta lokalizatze

---

37.000 palestinar horien datuak *Lavender* sisteman sartu eta adimen artifizialaren esku utzi dute segipena. Lekukoek aitortzen dute "giza erabakiak balira bezala" segitu dituztela bonbardatzeko jarraibidea

denbora hartuta. Baina hamarnaka mila agenteko zerrenda zabaltzearekin onartu zuen armadak software auto-

matizatueta eta adimen artifizialean oinarritu beharko zuela jarraipena". Jomugan zirenei buruzko informazioari xeheki begiratzeko beharrik ez zutela jakinarazi zieten, gainera, buruzagiek. Iturri batek dio "batez beste hogeitasegundu" pasatzen zituztela pertsonaren datuei begira. Noraino doan genero eraikuntza, tarte labur hori izan ohi zuten justu begiratzeko hiltzera zihozena ez ote zen emakumea –erakunde horietan ez omen delako emakumezko aktibistatik...-.

Urriaren 7aren ondoko bi asteetan *Lavender* makina probatu zuten, eraginkortasuna eta emaitzak hurbiletik begiratu, eta %10eko errore tasa zuela ondorioztaturik, modu orokortuan erabiltzeko baimena eman zitzaizen soldaduei. Hots, *Lavender*-ek jomugan zituen 37.000etatik 3.700 errugabeek bizia galduko zuten, besterik gabe %10eko errorea onargarritzat jo izanagatik.

ETXEEN BONBARDAKETAK NAHIAGO

Ikusirik hil beharreko etsai bakoitzak duela etxe bat, *Lavender*-ek nahiago izaten du pertsonaren bizitokia memorizatu eta pertsonaren eta bizitokiaren puntuek bat egindakoan bonbardatzeko manua eman. Zer dakar horrek? Jomugan dutenaz gain, bere familia osoa dutela hiltzen. Zenbat aldiz ez dugu entzun "X kazetaria eta bere familia osoa hil du Israelgo armadak" edo "X Hamaseko burua eta bere familia osoa hil du Tsahalek". Gizagabetsun horren isla bat gehiago dugu programa horri erabiltzaileek jarri dioten izena: *Non dago aita?*

Hilketa baten albo-kalteen hein onargarria ere erabat aldatu da urriaren 7az geroztik. Hamaseko kide bakoitzaren hilketan beste hamabost zibil hiltzeko baimena zeukaten urriko lehen asteetan eta zenbaki hori ttipituz edo handituz zihono ondotik: "Praktikan, [bonbardaturiko etxeetako] pertsonak ez genituen kontatzen, ez zelako erraza. Aste baten buruan, albo-kalteen heina [hamabostetik] boste-

Hamaseko ardura gutxiko kide baten hilketarako, inguruko hamabost bat zibil hiltzeko baimena dute; baina goi-kargudunentzat, ordea, "ehundakako" langa dute baimendurik

ra jeitsi zuten eta horrek erasoak zaildu zizkigun, familia osoa etxean izanez gero ezin genuelako bonbardatu. Laster igo zuten berriz albo-kalteen heina".

Inguruko hamabost bat zibil hiltzeko baimena Hamaseko ardura gutxiko kideentzat, baina goi-kargudunentzat,

ordea, "ehundakako" langa dute. Abenduaren 2ko desmasia oroitzen du lekuko batek: "Shuja'iya batailoiauren aurkako bonba-atentatuarekin bagenekien ehun zibil baino gehiago hilko genituela. Niretzat, psikologikoki, hori ez zen ohikoa. Ehun zibilez gora: marra gorriaren gainditzea zekarren horrek". Gauza bera, Ayman Nofal Hamaseko buruetakoaren hilketarako, 300 zibil hiltzeko baimena zuten. Egun horretan bertan zegoen sorosle baten lekukotasuna dakar errepor-tajeak: "Bai, hil egin zuten, baita [Ayman Nofal]zein zen ez zekiten beste pertsona andana ere. Familia osoak hil zituzten, haurrak hil zituzten". Albo-kalte baimenduen hein hain altua ez da inoiz ikusi, ez Israelen partetik, ezta Sirian, Afganistanen zein Iraken AEBen partetik ere. Pentsa, Bin Ladenen kasuan 30ekoa zen.

Erasoan hildako zibilen kopurua baino inportantzia gehiago du armen ekonomiak. Nahiz eta desmasia handiagoak eragin, merkeagoak diren misil ez hain zehatzak erabiltzen dabilta Hamaseko buruak ez direnen erasotzeko -urria-

MAKINAREN MANUAK

Ikerketaren kari elkarriketaturiko Israelen soldaduek aitortzen dute makinaren manuak "giza erabakiak izan balira bezala" jarraitzen zituztela.